

obliko, ki je najdovršenejša v preporci- jah, ima najfinejše poteze, je sama na sebi najdovršenejša kompozicija. Izroči začetniku ilovico, pa bo upodabljal člo- veško glavo; lotil se bo najtežje naloge. — Tako pričinja vsak otrok zidati hišo svoje umetniške vzgoje pri stehi; tako delajo diletantje brez šole. — Taki otroci so tisti, ki podajajo našemu narodu umetnost iste višine v vzgojne name- ne, ki je samo za umetnike. Streljanje preko cilja, delo brez načrta, brez premi- sleka!

Našemu narodu je treba vzgoje, in sicer ne samo praktične, s katero naj pride do blagosti, treba mu je tudi etične vzgoje, končno pa tudi umetniške.

Dr. Rein pravi: „Vpoštevajo se verski, npravnostni in znanstveni interesi; umetniški pa ne pridejo do veljave.“ Tako tudi pri nas. Med tem ko so se naglašali pri nas prvi momenti, je v inozemstvu zavladała že davno pred vojno struja umetniške vzgoje. Pri nas ni mogla priti to veljave, ker smo stali pod tujim vplivom. Vsa umetniška vzgoja mora biti narodna; vzkliti mora iz narodovih tal. Te nam je sedaj bolj treba nego pred vojno!

Temu se more sedaj ustreči. Med vojno sicer niso počivale modrice; a vzgajale niso. Čas je, da nam dele sedaj svoj blagoslov!

Treba nam je torej začeti z umetni- ško vzgojo.

Kdo pa naj premišluje prvi o njej? Učiteljstvo! Narodni pedagog, ki mu je umetnost sveta!

Umetniška vzgoja se pa ne nanaša samo na upodabljačo umetnost; to je napačno mnenje nepedagogov. Stvar je vseh predmetov občeizobraževalnih šol. Sredstva v njene svrhe so jezik (pesni- štvo), naravoslovje, glasba, telovadba, ročna dela in tudi nekateri drugi pred- meti.

Zdi pa se mi, da se peča šola pre- malo z isto smerjo umetniške vzgoje, ki ji je sredstvo upodabljača umetnost.

V mislih imam zato najprej le to smer, če bom rabil tudi le radi enostavnosti izraz umetniška vzgoja.

Povedati pa moram: Kdor nima prav nič zmožnosti v upodabljanju in se tudi ni trudil, da bi jo dosegel, tudi ne more govoriti s prepričanostjo o tej stvari. Ljubezen prebije železna vrata in ljube- zen ljudi do upodabljačje umetnosti, ki se niso vežbali v njej, bo topila led mrz- lih src, ki ne ljubijo te umetnosti. O na- črtih za vzgojo v smeri upodabljačjih umetnosti pa naj govori, kdor se je v teh umetnostih vsaj nekoliko sam dejansko vežbal. Le prejasno nas uči izkušnja, da so pojmi v tej smeri vzgoje še marsikje zelo nejasni in da je baš zato zaostala pri nas ta smer vzgoje.

Förster pravi: „Prava vzgoja k umetnosti bi bila vzgoja k sodelavnosti pri velikem delu premagovanja umetni- kovega, ki oduševlja materijo, premagu- je usodo in ve sporazumeti protislovja življenja v višjem umevanju. Kdor se ni učil obdelovati nikdar svoje klade, kdor ni znal rabiti dleta proti samemu sebi, ta tudi ne bode nikdar razumel oduševlje- nega Michelangelovega mramorja. Bar- barju ostane kamen.“

Umetnost je kulturno sredstvo. O njih — o sredstvih kulture — mora go- voriti samo tisti, ki jih je že rabil — vži- val; le ta čuti zanje potrebe! Ne bom prašal o koristi umetnega gnoja kmeta hribovca, ki ga še ni nikdar rabil in o glasbi kot kulturnem sredstvu ne more govoriti pastir, če še tako lepo, a le na svojo žvegljo piska. Tudi ne sodi mizar črevljev.

Nasprotno! Mnogo je treba povedati — mnogo razmišljati, težko izbirati!

Čitatelj pa služi dobri stvari, če pobere, kakor golob tudi eno zrno, ki ga najde na širokem polju, pa je tembolj za- dovoljen, ako je zrna več.

Temelji umetniške vzgoje.

Ne zidajmo hiše pri stehi — ne pričnimo pri najvišji umetnosti! Kore- nine umetnosti tiče v umetni obrti in ko- renine umetniške vzgoje v ljudski šoli.

Umetna obrt je bila — tako nas uči zgodovina — vir umetniške vzgoje po- vsod, kjer se je umetniška zmisel raz- vila do viška. Tako je bilo pri Egipčanih, tako pri starih Grkih, ki so nam še danes vzor na umetniškem polju. Renesančna umetnost je tako v Italiji kakor v se- verni Evropi imela svoje začetke v umet- ni obrti. Kaj je torej čuda, da so praktič- ni Amerikanci zasnovali svojo umetniško vzgojo na tej podlagi, da so isto storili baš tako izvežbanj Angleži in vsi naši sosed, pod kojih vplivom smo stali in še stojimo danes?

Ali naj hočemo pri nas drugače vzgajati umetniško? Tudi pri nas naj ima umetniška vzgoja svoje korenine v narodni obrti. In tu bo moglo in moralo učiteljstvo mnogo pomagati. Tu naj za-

stavi vse svoje moči! Učitelj naj bode oznanjevalec nove vere med narodom. Vse, kar je v rokah naroda, naj bo lepo, vse s čimer se peča, naj bo snažno, li- čno. Vse, kar ga obdaja, naj veseli oko in srce! Estetska načela, ki že tiče v njem, naj se popolne glede stanovanja, pohi- štva, obleke, orodja, glede vseh njegovih izdelkov. Domača obrt naj procvita! Da je pa to mogoče, se morajo uvesti že v ljudsko in meščansko šolo (seveda naj- prej pa na učiteljska) načela praktične vzgoje umetniške zmisli. — Ne spada v te šole samo risanje, ampak tudi modelir- ranje, izrezovanje v šarenem papirju, v les, razni tiski, delo v pločevini, ženska ročna dela v raznih tehnikah, — vse se- veda tako, kakor zahtevajo krajevne raz- mere, kakor omogočuje to material, ki je na razpolago.

Krašenje se mora gojiti le praktično, torej le na uporabnih predmetih z razvi- janjem narodne ornamentike. V zvezi s temi vajami je vzbujanje zmisli za pri- prostost oblike in pristnost materiala, z misel za to, da se uporabi umetno obrt- no naš domači material. V zvezi s temi težnjami je zmisel za potrebno udob- nost, kakor jo propagirajo Angleži. Naj se rodi spoznanje, da je priprava lepa, če služi dobro svojemu namenu, če je iz dobre snovi in se na zunaj kaže pošteno taka, kakoršna je res! Naj govori mate- rial svoj besedo odkrito in pošteno, naj se uveljavljajo načela solidnosti in pošte- nosti poleg estetskih načel. Poštenost de- la je najprimitivnejše načelo umetnosti.

Fundamentalna napaka je, če misli- mo na umetniško vzgojo, pa pozabimo na arhitekturo, nositeljico vseh umetnosti, ki upodablja. Žalibog se to godi. Misli se na slikarstvo, že manj na kiparstvo, še manj pa na arhitekturo.

Okrasek naj nastopi na pravem me- stu predmeta in naj le povečuje njegovo vrednost in uporabnost, naj ga ne kviri.

A to so poglavja, vredna posebnih naprav. Navesti bi se moralo več zgle- dov, za kar tu ni prostora. Omenil sem jih le, ker so to temelji umetniški vzgoji, pa so vendar neznani marsikomu, ki o njej govori. Ta načela se ne le samo stri- njajo z novo strujo vzgoje, ki ji je geslo delovna šola, ampak so delovni šoli naj- važnejša sredstva. To so načela, ki jih zastopa med drugimi priznan pedagog Kerschesteiner v najnovejšem času, ki so jim pa že bili prej najmočnejši za- govorniki William Morris, Burne Jones, Walter Crane, Misli, ki se v njih izražajo, so nasprotne propagandi fraze „l' art pour l'art“.

Da „umetnost za umetnost“, pa ne samo za njo in za umetnike! Kaj pa bo za narod? — Ta naj skopni v želji po njej? Naj se odreče tej vzgojni sili in naj se po- greza v blato preprostih ali celo umaza- nih zabav, ali pa naj podivja v surovi borbi za svojo eksistenco ali pa naj se mu duh vtopi v dolgem času? Kakor so to fraze odklonili drugod, tako jo mora odkloniti naš narod — in to še bolj. So- vražna je narodu in njegovi kulturi in je s socijalističnega stališča nezmisliva.

So pa umetniki, ki se po njej ravna- jo. Imajo seveda prav s svojega stališča. Nihče naj se ne dotika njihovih krogov! Pa za naše razmere niso.

Kar je umetnosti moda in strmljenje po novih izrazih ter reševanje novih na- log, to za narod nima vzgojnega, vsaj ne neposredno vzgojnega pomena. Če bi tudi diletantizem v upodabljačji umet- nosti tako bil razvit kakor je pri nas v glasbi, bi vendarle naše ljudstvo najno- vejših smeri v slikarstvu in kiparstvu — o tem še manj razumelo.

Tega pa ni! Saj se niti v glasbi ne razumejo najnovejši pojavi glashbene lite- rature, ker se preveč oddaljujejo od na- rodnega sloga in prirodnega čuta. Zato je treba, da se tudi naša umetnost naslanja na narod in se trudi za oblike, ki naj ne bodo preveč oddaljene od pojmovanja umetnosti v narodu. S tem, upam, bi ustrezali tudi težnjam, ki so izražene v John Ruskinovih načelih. (Dalje.)

Razmere v konjiškem učitelj- skem društvu.

V konjiškem učiteljskem društvu so zavladała nezdrave razmere. Društvo je začelo razpadati zaradi svojeglavnosti in terorizma nekaterih oseb: izstopilo je iz društva že 23 članov. Ves ta razkol in prepri pa silno škoduje ugledu učitelj- skega stanu v okraju in spodbuja nje- govo veljavo, in to tembolj, ker se že vlačijo v javnost čisto osebne družinske zadeve.

Prvotno so hoteli poravnati prepri na društvenem zborovanju, toda bivši pred- sednik ni dopustil razgovora o nastalih razmerah, kar je bilo popolnoma napačno. Ta bi bil pravi forum, kjer se naj bi po- jasnili vse. Po dolgotrajnih razpravah na odborovih sejah so se zedinili, da skli- čejo „častni sod“. Vsaka stranka si je iz-

brala po 2 zastopnika, a niso se mogli ze- diniti za predsednika. Naposled sta spre- jeli obe stranki predlog, da naj odpošlje Zaveza svojega odposlanca k častnemu sodu, ki naj mu predseduje. To se je tudi zgodilo. „Častni sod“ je imel sejo dne 9. maja t. l. v Konjicah. Sklepi častnega sode se pa niso izvedli, da, deluje se celo v nasprotnem smislu, in razkol je še večji, boj strastnejši. Zavezi je mnogo ležeče na tem, da pride društvo zopet do rednega delovanja in da dobe tisti, ki se jim je zgodila krivica, popolno zado- ščenje. Zaveza je s sodelovanjem na častnem sodu dejansko posegal v za- devo, zato mora varovati svoj ugled in veljavo. Gledati mora na to, da se izve- dejo sklepi častnega sode. Slepomišiti se s temi sklepi ne sme. Napačno je mnenje, da društva niso podrejena Zavezi in da Zaveza ni najvišja njih instanca. Z zade- vo se je pečalo vodstvo Zaveze na svoji seji, ki se je vršila dne 12. junija t. l. v Kranju. Po dolgotrajni razpravi in vse- stranskem razmotrivanju položaja je prišlo vodstvo do nastopnih sklepov:

1. Sklepi častnega sode se morajo izvesti do pičice.

2. V smislu sklepa častnega sode je moral dotedanji predsednik takoj odsto- piti in izročiti vse društvene posle pred- sednikovemu namestniku Karlu Mravljaku.

3. Pravico sklicati občni zbor in se- staviti dnevni red je imel pravico le predsednikov namestnik ozir. društveni odbor na čelu predsednikov namestnik.

4. Ker je dnevni red za občni zbor, ki se je vršil dne 15. maja t. l. ob 11. uri na deški ljudski šoli v Konjicah sestavljal od- stopiški predsednik, smatramo vse skle- pe tega občnega zbora za neveljavne; neveljavna je tudi izvolitev tovariša Lovro Serajnika za predsednika, nevel- javna izvolitev delegatov za Zavezino delegacijsko zborovanje v Mariboru in za kongres v Beogradu in še morebitni drugi na tem zborovanju storjeni sklepi.

5. Dopisa, v katerem se višjemu šolskemu svetu sporoča, da sta učitelj Šolar in učiteljica Bezljajeva po ugotov- itvi častnega sode narodno popolnoma zanesljiva, vodstvo Zaveze ne more predložiti višjemu šolskemu svetu, ker je dopis podpisal nepravilno izvoljeni pred- sednik. Dopis se vrne v podpis predse- dnikovemu namestniku.

6. Izstop članov iz društva vodstvo Zaveze ne vzame na znanje.

7. Nepravilno izvoljeni predsednik gosp. L. Serajnik se pozove, da izroči takoj vse posle predsednikovemu na- mestniku tovarišu K. Mravljaku, ki naj ukrene vse potrebno, da v sporazumu z društvenim odborom sestavi dnevni red in skliče čimprej nov občni zbor, ki naj voli novega predsednika.

8. Po sklepu častnega sode mora gosp. F. Bobič nemudoma odložiti za- stopstvo učiteljstva v okrajnem šolskem svetu konjiškem.

Na videz ostri sklepi vodstva Zaveze temeljijo na sklepih častnega sode. Ta je sklenil, da mora predsednik Bobič ta- koj odstopiti. Razume se samo ob sebi in ni treba še posebej poudarjati, da pre- vzame v takem slučaju vse društvene posle do izvolitve novega predsednika predsednikov namestnik. Vendar je gos- pod Bobič, neopravičen v to, še sestavljal dnevni red za občni zbor in ga na čuden način skliceval in se podpisal „dosedanji predsednik“. Da je bil takrat v resnici že odstopil, nam svedoči tudi orva točka dnevnega reda: Podpredsednik otvori zborovanje. Tudi zastopstvu učiteljstva v okrajnem šolskem svetu se je že dva- krat odpovedal in dvakrat umaknil od- poved. Jasno je, da se gosp. Bobič ne pokori sklepom častnega sode. Kaj pra- vita k taki možatosti njegova zastopnika v častnem sodu, naj opraviča sama s se- seboj in z njim. Nikakor pa ne more vod- stvo Zaveze mirno prenesti predbaciva- nja, da je bil odposlanec informiran samo od ene strani. Natanko je bil poučen tudi od njegovih zastopnikov; vsa zadeva mu je popolnoma jasna in dobro ve, kje je krivda. Če trdi gospod Bobič, da mu ni bila dana prilika, da bi se bil zagovarjal in da njegove priče niso bile zaslišane, ne temelji ta njegova trditev na resnici. Sam je govoril, kolikor in kar je hotel, zaslišanje še drugih prič pa ni predlagal ne sam, ne njegova zastopnika. Kar je smatral in še smatra častni sod za ne- častno, naj ne želi gospod Bobič, da bi prišlo še v širšo javnost. Res je, da se je razsodba izrekla v njegovi odsotnosti, kar je običajno v takih slučajih. Napačna je tudi trditev, da se je častni sod razšel, ne da bi bil sklenil zapisnik. Vsi člani častnega sode imajo prepis sklepov v ro- kakah, ker so si jih vsi zapisali; tudi za- pisnik je sestavljen.

To se nam je potrebno zdelo poja- sniti učiteljski javnosti, ker smo dobili od več strani poziv, naj bolj natanko poja- snimo vso afero. Vodstvo Zaveze.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Učiteljski kongres v Beogradu.

Legitimacije za znižano vožnjo smo razposlali. Ako kdo legitimacij ni prejel, naj jih takoj reklamira, da se mu še pra- vočasno dostavi.

Manjša legitimacija v obliki dopis- nice velja za južno progo do Siska in na- zaj, in sicer za 3. razred osebnega vlaka. Ta izkaznica opravičuje do polovične cene.

Veča izkaznica s cirilskim tekstom velja za progo državne železnice od Si- ska do Beograda in nazaj. Na to izkaznico se plača eno četrtino vozne cene. Vel- javna je od 15.—25. julija. Te izkaznice so veljavne tudi na ladjah.

Na izkaznice pazite! Ako bi jih kdo iznebil na: se javi v vlaku takoi strokov- nemu tajniku.

Odpotujemo 15. julija, in sicer iz Ljubljane ob 4.15 zjutraj. Gorenjci, Ko- rošci in Dolenjci naj pridejo dan poprej v Ljubljano. Stajerci, ki nimajo zveze z vla- kom, ki odhaja ob 3. zjutraj iz Maribora, naj prenoče v Mariboru ali v Celju, ka- kor jim je bolj na roko. Na Zidanem mo- stu se združimo. Obljubljenih nam je pet direktnih vagonov (za 200 udeležencev) do Beograda. Prestopili bodo torej samo Stajerci na Zidanem mostu. Vstopajte samo v te vagone! Pazite na reditelja! Vožnja bo dolga, toda z združenimi moč- mi in z dobro voljo si jo bomo krajšali.

Vozni red: Iz Ljubljane 4.15 zjutraj, v Zidani most ob 6., v Zagreb (juž. kolo- dvor) pridemo ob 9. dopoldne in se odpe- ljemo ob 11. uri dopoldne z državnega kolodvora. Ker ne vemo, kdaj premak- nejo naše vozove z južnega na državni kolodvor, ne kaže nepotrebno hoditi v mesto. V Sisek dospemo ob 1. uri popol- dne, zvečer ob 9. v Brod, opolnoči v Vin- kovce, ob 9. zjutraj v Zemun in ob 10. v Beograd.

Morebitni zamudniki naj se odpeljejo 15. julija zvečer. Ti pridejo tekom pri- hodnjega dneva v Beograd z brzovlakom, kar bo seveda neprimerno dražje. — Za zamudnike, ki potrebujejo informacij, posluje tovariš v pisarni strokovnega taj- ništva dne 15. t. m.

Stanovanja. Zajedno z legitimacijami smo razposlali tudi stanovanjske nakaz- nice, ki smo jih izgotovili po seznamu iz Beograda, Beograščani so nam rade volje odstopili privatna stanovanja in sicer — kakor nam javljajo od Udruženja — brez- plačno. Dolžnost vsakega prijavitelca, ki se je premislil in ne potuje na kongres, je, da to takoj prijavi, in se tako z nje- govim stanovanjem lahko razpolaga. V Beogradu nas čakajo na postaji srbski tovariši in tovarišice in nas povedejo na odkazana stanovanja. — Kdor se je pra- vočasno prijavil do prvotno določenega termina, ima svoje nakazano stanovanje, drugi se bodo pač morali zadovoljiti s ka- kimi skupnimi prenočišči.

Prehrana. Za potovanje v Beograd naj vzame prehrano vsak s seboj, zakaj na kolezdorskih restavracijah bo nač silno drago. Tudi stroški prehrane v Beo- gradu bi se dali znižati s tem, da si vzame- mo kako stvar (suhe klobase itd.) s seboj. Sicer nam bodo pa spodaj že tudi pokazali kako domačo gostilno, kjer ne bodo ravno pretirane cene. — Tobakarji naj se založe že doma s tobakom, ker ne vemo, kako bo spodaj v tem oziru.

Koncerta, ki ga priredi učiteljski zbor ljubljanski, naj se udeleži tudi slo- vensko učiteljstvo, ker je dobiček name- njen srbski učiteljski vojni siročadi.

O skupnih zadevah, ki se tičejo slo- venskega dela udeležencev, bodo po po- trebi aširane objave v veži Učiteljskega Doma v Beogradu, kjer bo vsak dobil tudi potrebne informacije. Naša stanova- nja so itak ponajveč v bližini Učiteljskega Doma.

Povratek se vrši poljubno v skupi- nah kakor se bodo stvariale na izletih dan po zaključku kongresa. Kdor hoče, se vrne lahko tudi takoi po kongresu.

Na veselo svidenje!

NAZVANILLO.

Vodstvo Zaveze je na svoji seji, ki se je vršila dne 12. junija 1920 v Kranju, sklenilo nasvetovati upravnemu odboru, da se naj ne vrši letošnje Zavezino dele- gacijsko zborovanje po prvotnem sklepu upravnega odbora v prvi polovici meseca septembra v Celju, temveč zadnje dni meseca avgusta v Mariboru. Upravni od- bor je potem okrožnice z vsemi proti- enemu glasu pritrldil vodstvenemu pred- logu. Delegacijsko zborovanje se bo torej vršilo 27. in 28. avgusta v Mariboru. Program priobčimo v eni prihodnjih šte- vilk. Pripomnimo še, da več društev še ni prijavilo delegatov. Prosimo, da store- to čimprej.

Vodstvo Zaveze.